KULTURMILJØPLAN

temaplan for Meråker kommune

«Planen for deg som er interessert i kulturminnenes attraksjonskraft – enten de befinner seg i Meråker eller i en nettsky.»

Planen ble vedtatt av kommunestyret 30.05.2022

Vedlegg til denne plan: Liste på kulturminner, vedtatt 1998

1. Innledning

Historikk

I 1996 vedtok Meråker kommune sin første «kommunedelplan kulturminner». Det ble gjort et grundig arbeid med lokal medvirkning og politisk forankring. Lokalkjente grendemenn og –kvinner bidro sammen med prosjektgruppen og innleid prosjektleder til at Meråker kommune fikk kartlagt hele 1467 kulturminner. Dette var nybrottsarbeid.

I 1999 ble det laget et kart markert med 1241 kulturminner. Både AS Meraker Brug og grunneierlaget fikk kopi av plan og kart. Kartet ble et nyttig verktøy for kommunal saksbehandling og planarbeid, som for eksempel ved nye skogsbilveier, hyttefelt og parkeringsplasser.

I 2021 startet planprosessen med satsing på *kulturmiljø*. En student og Meråker historielag ble engasjert til en registreringsdugnad gjennom sommeren og høsten.

Statlig føring

Nasjonale myndigheter valgte med den nyeste kulturmeldingen (meld. st. 16/20 Nye mål i kulturmiljøpolitikken) å innføre samlebetegnelsen «kulturmiljø». Det legges vekt på at målet med kulturmiljøarbeidet er *engasjement, bærekraft og mangfold*, og at det skal føre til *«kunnskap, opplevelser og verdiskaping.»* Kulturminner som ikke har noe formelt vern i henhold til lovverket, kan likevel ha stor verdi for et lokalsamfunn.

Avgrensing

Meråker kommune har hele 1467 kulturminner etter den grundige prosessen med kommunedelplanen i 1996. Derfor avgrenses arbeidet i denne omgang, slik at det i 2022 lages en *temaplan for kulturmiljø*, jfr. de siste nasjonale føringene.

Kommunens historiske bygninger og museumsgjenstander forvaltes av en egen museumsplan. Denne kulturmiljøplan omtaler derfor ikke nevnte bygninger og gjenstander.

«Vi tar best vare på historien ved å spre kunnskap om våre kulturmiljø.»

Planens formål

Hovedmål

1. **Bevaring og formidling**

Strategi: Vi tar best vare på historien ved å spre kunnskap om våre kulturmiljø. Meråker sin historie blir best ivaretatt med levende formidling til kommende generasjoner gjennom aktivitet og opplevelser. Man behøver altså ikke nødvendigvis å bevare fysisk alle kulturmiljø for at kommende generasjoner skal kjenne til Meråker sin historie.

2. **Tilrettelegging**

Strategi: Vi satser på fysisk tilrettelegging av noen utvalgte kulturmiljø. Det vil i tillegg være i tråd med kommunens samfunnsplan to viktigste premisser, - nemlig folkehelse og bærekraftig utvikling.

Delmål

1. **Samskaping -** Oppdagelse, bevaring og tilrettelegging av kulturminner og kulturmiljø skal skje i samarbeid med kommunens innbyggere, lag og foreninger, grunneiere og rettighetshavere. Informasjonen skal være lett tilgjengelig på kommunens hjemmeside, samt offentlige kartverk. Alle interesserte inviteres til å delta digitalt i lokalt registrerings- og oppfølgingsarbeid.
2. **Felles verktøy** - Planen kan svært gjerne bli et verktøy for flere enn grunneiere og kommuneadministrasjon. Det vil være positivt om skoler, barnehager, lag og foreninger, privatpersoner og bedrifter benytter prioriterte kulturmiljø til å skape aktivitet. Kompetanse og tverrfaglig samarbeid på natur- og kulturmiljøfeltet skal videreutvikles.
3. **Identitetsfaktor** - Økt kunnskap om kulturminner og kulturmiljø bidrar til innbyggernes felles identitet.

2. Målgrupper, verktøy og definisjoner

Målgrupper for Meråker kommune sin kulturmiljøplan

- Riksantikvaren er ansvarlig for gjennomføringen av den statlige kulturminnepolitikken, og har landets øverste kulturminnemyndighet. Riksantikvaren kan igangsette fredningstiltak på eget initiativ, jfr. Fonnfjellet (omtales senere i planen).
- Fylkeskommunen og Sametinget er høringsinstanser i arealsaker. De behøver også lokalkunnskap, og kan samtidig gi kommune og initiativtakere veiledning om verneverdige kulturminner, planlegging og prioriteringer. Sametinget dokumenterer samisk kulturhistorie og tradisjonskunnskap.
- Kommunen er ansvarlig for nødvendig arealplanlegging, og for at kulturmiljø hensyntas i øvrige planer.
- Enkeltpersoner tar vare på kulturminnene ved å bruke og å fortelle om dem.
- Frivillige lag og foreninger som registrerer, vedlikeholder og formidler historie for fellesskapet.
- Barn og unge som bygger identitet og tilhørighet til bygda gjennom kulturmiljøene.
- Grunneiere og lokalsamfunnet forøvrig tilegner seg kunnskap gjennom økt bevissthet rundt kulturmiljøene. Planen med kart vil være et nødvendig redskap for alle som driver utviklingsarbeid.

Verktøy

I 2022 finnes digitale hjelpemidler for registrering og kunnskapsformidling. Riksantikvaren har kart- og informasjonstjeneste via kulturminnesok.no. Kulturminnedatabasen «Askeladden» kan brukes både av enkeltpersoner og kommuner.

Det er laget et digitalt rapporteringsskjema for «nye» kultur-registreringer på Meråker kommunes hjemmeside. Det oppfordres til at registreringer bør ha med beskrivelse, bilde og koordinater. Slik kan kommunen foreta kontinuerlig oppdatering ved å legge inn nye kulturminner i sentralt kartverket. Registreringen har lav terskel og publikum oppfordres til å bidra. Innkomne registreringer blir kvalitetssikret før en offentliggjøring i kartverk.

Definisjoner

Automatisk fredede kulturminner

- Arkeologiske kulturminner fra før-reformatorisk tid (før 1537), er automatisk fredet. Vi har flere eksempler på dette i Meråker, for eksempel jernvinner, kors på berg og gravhauger.
- *Mynter* fra før 1650 er også fredet. Det betyr at myntfunn ved for eksempel gravhaugene i Meråker kan være fredet.
- *Samiske kulturminner* fra før 1917 er automatisk fredet. I vår kommune er det mange slike.

Vedtaksfredede bygg

- Definisjonen er «stående bygg fra perioden mellom reformasjonen (1537) til 1649». Vi har ingen vedtaksfredede bygninger i Meråker.

Nyere tids kulturminner

- Dette omfatter alle kulturminner som ikke er automatisk fredet. I praksis kan dette dreie seg om alle gjenstander og bygninger fra 1538 og frem til i dag, og det meste har ikke noe formelt vern. Slike kulturminner ha likevel ha betydning for lokalhistorien, og kan også være en viktig del av vår lokale identitet. For Meråker og Stordal sin del, er områdene ved Gilså og Lillefjell gruve gode eksempel på dette.

SEFRAK

- «Sekretæriatet For Registrering Av Faste Kulturminner i Norge» ble opprettet og jobbet i perioden 1975-1995. Alle bygninger bygd før 1900 ble registrert for å lage et generelt kulturhistorisk register. Ved endringer (endre, flytte eller rive) på SEFRAK-bygninger eldre enn 1850, kreves meldeplikt til Trøndelag fylkeskommune. I Meråker har vi flere eldre bygninger, det nevnes våningshus i Nustad, driftsbygning på Bakken, «Engelsk-bygningen» ved Renå Gård og stabbur ved Grandalsmoen.

Til opplysning pågår det en fredningssak på vårt ikoniske bygdefjell Fonnfjellet. Det er Riksantikvaren som har tatt initiativet til dette. På fjelltoppen ligger nemlig et av Norges eldste trigonometriske punkter. Første gang fjelltoppen ble brukt, var i 1783 under triangulering av Benoni Auberts. Dagens varde ble bygget i 1955 av 2 innleide studenter (bl.a. Bjørn Armand Johnsen). Mest trolig vil ikke en eventuell fredning påvirke ferdsel til toppen.

Fondfilvisa

«Ein tur oppå Fondfile lønt sæg
om oppstigninga va lite lang,
fordi fila å dalan som vist sæg
va no vakrar hell fær noggin gång.»

3. Arkeologiske kulturminner

Meråker har et variert utvalg av arkeologiske kulturminner som strekker seg fra steinalder og frem til middelalder, og de er altså beskyttet av lovverket. Kommune og tiltakshavere har ansvar for å kontakte Trøndelag fylkeskommune hvis det er planer om aktivitet i et slikt område. Hovedtyngden av kulturminner finner vi knyttet til jordbruk og utmarksressurser. Det er naturlig, for det reflekterer sporene etter menneskelig aktivitet.

Jernvinner fra år 350 f.kr. - 1800

Meråker sitt eldste jernvinner er også blant Nord-Europas eldste. Derfor har de en verdi utover at de representerer et lokalt kulturmiljø. Vi har hatt besøk flere ganger av internasjonalt anerkjente forskere på grunn av mengden av interessante funn, foreløpig er det registrert ca 60 anlegg.

Senest høsten 2021 var arkeolog Lars Steinvik fra Vitenskapsmuseet sammen med Meråker Historielag på befaring i Meråker for å dokumentere et jernvinneanlegg.

Bilder fra befaring 2021: f.v. Helge Kringtrø, Tormod Røe, Alf Olsen, Henrik Nielsen Solberg og Lars Steinvik

Tjæremiler

Det er funnet flere tjæremiler, blant annet oppe i Fagerlia. Disse ble dendrokonologisk aldersbestemt ved undersøkelse av tømmerets årringer, og således datert til vinteren 1689. Det antas at det finnes flere tjæremiler i Meråker som ennå ikke er oppdaget. Eksport av tjære var en verdifull attåtnæring.

Kullmiler

De fleste kullmilene stammer fra 1800-tallet, og ligger gjerne i tilknytning til boplasser. Kullet ble brukt til fyring/oppvarming. Det finnes flere hundre kullmiler i Meråker, og her ble de kallt «kælmil».

Pilegrimskorsene ved Skurdalsporten (1100-)

På 1980-tallet ble det oppdaget korsfigurer ved Skurdalsporten. Tre bergflater er merket med ulike korsfigurer, blant annet greske kors, latinske kors/t-kors, patrialkalkors/ erkebispekors og Andreaskors. Det ble derfor konkludert med at dette kom fra pilegrimenes ferd mot Nidaros i middelalderen. Korsene på berget der pilegrimene fartet, er automatisk fredede kulturminner.

I 1995 ble det veldig stort fokus på pilegrimsmarsjer i forkant av Trondheims 1000-års jubileum i 1997. I den forbindelse ble Bernhard Tronseth anmodet av næringsselskapet Meråker Utvikling om å lage pilegrimsfigurer. Disse solgte godt, og ble blant annet distribuert til Stiklestad Nasjonale Kultursenter for videresalg.

Mange skoleelever og konfirmanter har gått til Skurdalsporten, og flere har tatt turen bortom «Stenen i Grønan Dal» som står på svensk side av grensen. På svenske kart kalles Skurdalsporten «Kirkegårdsfjellet».

Pilegrimsleia ble godkjent av det kommunale Pilegrimsprosjektet i 2010, men leia er ikke tatt i bruk.

4. Samiske kulturminner

Meråker har en samisk tilstedeværelse, noe som også påvirker kulturminnelandskapet i kommunen.

Samisk historie kjennetegnes ved en mangel på skriftlig kultur, og slik er det også i vår kommune. Det finnes spor etter sør-samisk aktivitet flere steder i Meråker, og disse er altså alle automatisk fredet etter Kulturminneloven § 4. Dette kan være fangstlokaliteter, gammetufter, melkegroper og samlingsanlegg. Ved Veltet mellom Funnsjøen og Fersdalen ligger gamle fangstgroper like ved dagens samlingstrø.

Nord i Meråker ligger Gaske Laanten sijte/Feren reinbeitedistrikt, og i sør Saanti sijte/Essand reinbeitedistrikt. Det hender også at svensk rein kommer over på denne siden av riksgrensen. Flere trekk- og flytteleier krysser derfor gjennom Meråker kommune.

Det finnes flere sør-samiske gjenstander oppbevart i Meråker Bygdemuseum Pulden, blant annet kopper til melking.

5. Ferdselsårer

Meråker sin geografiske plassering har ført til at bygda og dalen er en naturlig ferdselsåre mellom Trøndelag og Jämtland. Veier og stier har generelt lav status som kulturminner ettersom de alltid er i endring. Den historiske verdien ligger ikke nødvendigvis i bakken, men i funksjonen og rollen som ferdselsåre mellom folk.

Gode passasjer over fjell har vært viktige, men etterlater seg lite fysiske spor i dag. De kanskje viktigste her må være den gamle hovedferdselsåra som krysser igjennom Skurdalsporten. «Pilegrimsleia» som ble avdekket etter 1980, er den samme leia som før på folkemunne ble kalt «Jämtlandsleia».

Jernbanen (Meråkerbanen) fra Trondheim til Storlien/Sundsvall ble anlagt i 1881, mens Mellomriksveien åpnet i 1958. Det var den svenske stat som ga tilskudd til veibyggingen. Sverige hadde sterkt behov for en moderne transportåre mellom Østersjøen og Atlanterhavet.

Gamle veianlegg bør bevares etter beste evne, og ofte ligger slike under dagens veier. Mye av den kulturelle verdien ligger i kontinuerlig vei-bruk. For eksempel har Gamle Stordalsvei blitt brukt i nærmere 220 år, først til ferdsel og frakt fra Gilså, deretter for fastboende på Stordalen, seterfolk, bærplukkere og skogsarbeidere. I nyere tid har veien blitt brukt til rekreasjonsformål i form av vandreturer, mosjonsløp, sykkelsti, tømmerdrift og skitrasè.

I Meråker har vi noen gamle leier som ikke lenger samsvarer med moderne infrastruktur. Det nevnes Pilegrimsleia, Karoliner-leden, Steinveien mellom Kopperå og «Øvergalainj» og «Stormartinveien». Dette er i dag gode tur-stier.

6. Industrielle kulturminner

Meråker har vært ei industribygd i 2000 år. De første produktene var jern fra myrmalm, og det siste var mikrosilika fra smelteverket i Kopperå. Dette var trolig på grunn av bygdas rike naturressurser; malm i myra, kopper og svovel i fjella og rikelig tilgang på fallende vann.

Bygdas jernalder - Det eldste jernutvinningsanlegget er datert tilbake til ca 350 år fvt. og finnes ved innsjøen Feren. Over 60 anlegg er foreløpig registrert i kommunen. Anleggene er spredt over hele bygda over en viss høyde. Mengden av utvunnet jern tilsier at det ble produsert for eksport, med andre ord var det en industriell og organisert produksjon. De yngre anleggene ligger lavere i terrenget og er nærmest som gårdsanlegg å regne. Disse er datert fra 1400-tallet til langt ut på 1700-tallet.

Kopperets tid – I elva Kopperåa er det konkrete funn av kopper datert til 1200- og 1300-tallet. Foreløpig er dette landets eldste smelteverket for kopper. Selve gruva har imidlertid ingen klart å finne ennå. De eldste gruvene for utvinning av kopper ble satt i gang i 1747 og 1748. En av Norges rikeste gruver, Lillefjell gruve, ble åpnet i 1760, og den første smeltehytta ved Gilså ble satt i drift i 1770. Ny smeltehytte ble bygget under Nustadfossen ved Meråker sentrum i 1828. Som siste gruve ble Lillefjell stengt i 1920.

Lillefjell gruve under 1. verdenskrig

Nyere tid - Mens bergverksdrifta fortsatt var i gang, startet et helt nytt industrieventyr i Kopperå. I perioden 1898 til 1900 gikk Kopperå under betegnelsen ”Klondyke”. Arbeidere fra fjern og nær kom til Kopperå for å bygge en karbidfabrikk nede ved elva Tevla. Den gode tilgangen på fallende vann, og dermed kraft, var årsaken til stedsvalget. Smelteverket stoppet produksjonen 1. juni 2006. Bygningene er revet, men man har etterlatt seg en stor industritomt og et bygningsmessig og tidstypisk lokalsamfunn. Nede ved Nustadfossen i Meråker sentrum, på tomta etter smeltehytta, ble det i 1913 bygget et anlegg for produksjon av ferrokrom. Driften her ble avsluttet i 1972.

Vannkrafta - Meråker er ei fjellbygd med mange sjøer, store og små elver og bekker. Dette har vært en nødvendig faktor for smelteindustrien. Helt fra den enkle jernovn ved bekken til den kraftkrevende silisiumproduksjonen. Smeltehyttene ved Gilså og Nustadfoss har krevd det samme. Kraftverkene i Kopperå, Turifoss, Nustadfoss og Gudå Elektrictetsverk (1916-1946) ble revet. Meråker er i dag en stor kraftleverandør, og huser kraftverkene Meråker, Tevla og Funna, samt to mindre i Gudå.

7. Grense og forsvar

Meråker er en grensekommune, og dette har påvirket utviklingen i området. Dagens riksgrense mellom Trøndelag og Jämtland er imidlertid ikke spesielt gammel. Den stammer fra Freden i Brömsebro i 1645. Grensen ble permanent i 1660 ved Freden i København, og det nøyaktige grensevedtaket og oppmålingene skjedde først fra 1751. Meråker ligger ved en naturlig grense; Kjølen. Grensefjellene skiller øst og vest på den skandinaviske halvøy. Dette har påvirket transport og forhold lenge før den politiske grensen oppsto. Lokalt er det kjent at forholdet til Jämtland var omfattende både før og etter grensejusteringen. Da konfliktnivået økte, ble det et større behov for faste forsvarspunkt og skanser. Det skal ha vært noen slike i Meråker allerede på 16-1700-tallet, men disse har vi ikke kjente spor etter i dag.

Konflikter og krig har påvirket bygda. Allerede på 1100-tallet dro Norges kong Sverre og på 1400-tallet Sveriges kong Karl Knutsson gjennom dalen på dramatiske ferder. Det finnes faktisk en form for dokumentasjon på denne aktiviteten, nemlig inskripsjonen ved Skurdalsporten som General von Krogh i 1809 fikk laget som minnemarkering.

Karoliner-leia

Jämtland hørte til Danmark (-Norge), men fra 1500-tallet og utover ble området urolig. I hele perioden fra da og frem til 1814 var det stadige konflikter mellom Danmark og Sverige, og det gikk utover grenseområdene. Dette var de store felttogenes tid. Det største og mest kjente av disse var ledet av general Carl Gustav Armfeldt rundt 1718. Denne krigsmarsjen var en dramatisk hendelse for hele Trøndelag. Marsjen etterlot seg mange faste og løse kulturminner. Armfeldts hær kom over fjellet fra Duved og ned til Sulåmo ved Feren, og dro deretter videre over Hermansnasa til Verdal. Selv om dette må regnes som et kort Meråkerbesøk, etterlot de seg flere spor. Våte myrer gjorde at de måtte bygge kavellbroer langs store deler av traseen. Dette er fortsatt et synlig bevis på militæraktiviteten nord for Feren. Traseen er godt dokumentert og merket, men forfatningen er blitt dårligere de siste årene.

Foto: Per Sulåmo ved en kavellbru. Kavellbru i 2020, Alf Olsen.

Skansene ved Feren

Da det på ny nærmet seg krig mot slutten av 1800-tallet, var enda minnet om Armfeldts uforstyrrede marsj over Feren fortsatt friskt i minne hos en del norske offiserer. Det ble derfor besluttet at Feren skulle befestes med to skanser og en kanonbåt. Kanonbåten kom aldri, men skansene ble bygget ved Langsåvollen og i Steinsvika. Skansen ved Langsåvollen var godt synlig ennå på 1950-tallet, men den forsvant senere under grustaking til Fersdalsvegen. Skansen i Steinsdalen er fortsatt et bevart spor etter flere hundre år med militær aktivitet, og må dermed tillegges høy verdi.

Skyttergravene Gudå

Ett lite etterspill fra de mangeårige konfliktene med Sverige, kom da den siste unionen skulle oppløses rundt 1905. Det var i denne perioden svært betent stemning både politisk og militært mellom Norge og Sverige. Det kom aldri til noen militær konflikt eller krig, men faren var der. Dette påvirket selvfølgelig grenseområdene, og det finnes flere spor etter dette i bygda. Det mest tydelige er forsvarsstillingene ved Gudå, hvor det aldri kom til kamp, men likevel spilte de en viktig rolle i mobiliseringen sommeren 1905. Likedan var det aktivitet her under 2. verdenskrig, for eksempel sabotasjeaksjonen «BARBARA» ved jernbanetunnelen.

Bautasteinene 1905

Det ble reist en rekke «bautasteiner» gårdene hvor det lå soldatkompanier. Totalt finnes det 9 1905-steiner i kommunen. De ligger alle på privat grunn.

Grenselosenes minnerøys

Denne ble laget i 1995 av næringsselskapet Meråker Utvikling As i forbindelse med 50-årsmarkeringen av freden etter 2. verdenskrig. Steinrøysa og infoskiltet ligger like ved stien, ca 500 m fra Teveltunet.

8. Utmark

Utmarka omfatter mange ulike kulturminner fra mange forskjellige tidsperioder. I Meråker kommune har vi mye fjell, vann og skog, og naturligvis vil en stor andel av historisk aktivitet ha forbindelse med disse områdene.

Utnyttelse av det vi i dag kaller utmarksressurser, går tilbake til de første menneskene kom til området for ca. 10-tusen år siden. Jakt og fiske er noe som har vært drevet sammenhengende i bygda hele tiden, og er dermed den eldste næringa vi har. Fra middelalderen har vi dokumentert omfattende fangst-anlegg, og i Teveldalen og ved Veltet mellom Feren og Funnsjøen er anleggene ennå godt synlige.

Med jordbruket kom definisjonen på utmarka som «områdene utenfor gården og dyrkamarka», der det alltid lå store verdier for næringsutøvelse. Etter jernvinnene kom kullgropene, senere kullmiler, tjæremiler, gruvedrift, setring og til slutt hytter og vannkraftproduksjonen.

Utmarkskulturminner kan være vanskelig å oppdage, og dukker ofte opp under moderne aktiviteter som utbygging, oppdemming og nydyrking. Dette ser vi også tydelig i Meråker. Kulturminnene er funnet i tilknytning til de store oppdemte sjøene Fjergen og Funnsjøen, samt hytteområdene rundt Feren. Det er viktig å huske på at et slikt spredningsmønster ikke nødvendigvis reflekterer forekomsten, men snarere hvor det er gjort funn.

Skogen og sagbrukene har gitt inntekt og arbeidsplasser i Meråker. Boken «Skogskokkene» ble for øvrig utgitt av Gunleif Krogstad i 2003. Det finnes mange spor etter skogbruksaktiviteten, blant annet i form av rester etter fløytingen i elvene og skogkoier der arbeiderne bodde. Dette er kulturminner og kulturmiljø som formidler en sentral del av kommunens historie..

Foto: Tømmerfløtere ved Nustadfossen 1902. Meråker Historielag.

9. Hus og bygninger

Det er ingen fredede bygninger i Meråker kommune.

Store deler av Kopperåsamfunnet ble med i Nord-Trøndelag fylkes «Verneplan for kulturmiljø» i 1998, og i kommunens reguleringsplan ble deler av Kopperå lagt inn som «spesialområde bevaring». Samtidig utarbeidet fylkeskommunen et forvaltningsdokument for arbeiderboligene i Kopperå. Dette dokumentet skal veilede beboere, huseiere og støtte offentlig saksbehandling.

SEFRAK-registrerte bygninger har vi mange av i kommunen. Det finnes alt fra enkle utmarksbuer og seterskjul, til mindre heimer og større gårdsbosetninger. Bygningene i SEFRAK-registeret er i utgangspunktet ikke tillagt spesielle restriksjoner. Registreringa fungerer meir som et varsko om at kommunen bør ta ei vurdering av verneverdien før det eventuelt blir gitt tillatelse til å endre, flytte eller rive bygninga.

Kirker og kapell

- **Gudå kirkegård** «Gammelkirka»: Det er usikkert når den første kirka (Kirkeby kirke) ble oppsatt. Eldste dokumenterte bygg var fra 1614, nye kirker ble oppsatt både i 1691 og 1793. Kirkegården er ennå i bruk, og det står et lite gravkapell der.
- **Stordalen kapell** er fra 1863, og byggverket er av tre og kirka har 130 plasser.
- **Meråker kirke** er fra 1874, og byggverket er av tre og kirken har 250 plasser.
- **Kopperå kapell** er fra 1936, og byggverket er hovedsakelig av stein og har 150 plasser.

Maleri av Meråker kirke, Harald Løkken 1966.

Meråker-Musea
Meråker kommune har 19 museumsbygninger i sitt eie. Eiendommene og gjenstandene forvaltes av en egen museumsplan. Stiftelsen Meråker-Musea har avtale og gis tilskudd fra Meråker Kommune til å drifte Bygdamuseet Pulden, Gilså og Industrimuseet.

Stasjonsbygninger
Historien forteller om stor trafikk på Meråker stasjon (1881), som også ble et samlingspunkt for «Stasjonsgrenda». Meråker historielag fikk i stand en leieavtale med BaneNOR i 2011. Med stor dugnadsinnsats av bygdas kvinner og menn framstår stasjonen i dag som et godt bevart og formidlet kulturmiljø. Kopperå stasjon (1899) står fortsatt, og deler av bygningen er i perioder brukt til galleri. Det er ingen aktivitet ved Gudå stasjon (1881-2020), Tovmodalen stasjon og Teveldal stasjon.

Setermiljø
I 2015 ble boka «Setervoller i Meråker» utgitt. Forfatter Karl Hegseth samla lokale opplysninger om seterdriften i Meråker. Boken gir utfyllende opplysninger, koordinater og kart. Setervoller har vært en viktig ressurs for flere av gårdene og småbruka i bygda, fordi svært få selv eier store nok jordområder rundt heimene sine. Det gjenstår et arbeid med å få registrert alle setervollene kulturminnesok.no. Noen setervoller har «forsvunnet» etter 1905, blant annet vollene som lå i Rekdalen (sør for Storlien). Flere bruk på Stordalen og Teveldalen hadde sommerbeite i det som nå tilhører Jämtlands län i Sverige.

Eksempler på navnstikker som er festet i taket på Østre Øyvollen. Foto: Elisabeth Aavik.

10. Immaterielle kulturminner

Det er nær sammenheng mellom de faste kulturminner og de immaterielle. Eksempler:
- Et fysisk instrument, musikken som ble skrevet og musikeren som spilte den.
- En gammel bygning, mannen som bygde det og historien om de levde der.

Immaterielle kulturminner har mindre vern enn faste og løse kulturminner. Riksantikvaren kan forby inngrep på en freda bygning, men det finnes ikke lovgiving for å forhindre at tradisjonsbærere dør og at ting blir glemt. De immaterielle minnene er derfor helt avhengige av at det finnes entusiaster som bevarer kunnskapen. Vi har ingen oversikt i Meråker, men følgende bør nevnes:

Tradisjonsmusikken har i alle tider stått sterkt i Meråker. Denne musikken holdes i hevd av noen få. Meråkerklarinetten var et instrument lagd i Meråker. Kun noen få i bygda lager dette instrumentet i dag.

Kunst. Funtaunmesteren ble viden kjent for sine signeter og store gulvklokker (45 stk) som fortsatt tikker og går rundt i Norges land. I Meråker finnes det nå 3 klokker, hvorav en på biblioteket og en i Bygdemuseumet Pulden.

Det finnes noen få aktive som produserer kunsthåndverk i Meråker i dag. Meråker husflidslag er den sterkeste organisasjonen.

Bygdebøkene for Meråker ble gitt ut i to omganger. Første gang i 1952, og deretter ble det produsert fire bind, hvorav to slektsbøker i perioden 1987-2002. Forfatter var lærer og lokalhistoriker Bjørn Roar Krogstad.

Sagn og eventyr. Sagn som får en sterk posisjon i folks bevissthet, kan definere noe som et materielt kulturminne. På Fersdalen kjenner vi til «Tusskaill-kjerka» som et fysisk minne basert på sagnet om «Ane fra Evja og tussene». I nyere tid har mange barn og unge på leirskoleopphold ved Feren fått fortalt historien om «klappermann». Historien om «Klappermann» bevitner at kulturminner lages også i dag. Om historien overlever flere generasjoner vil den etterhvert bli et sagn.

Lokalhistorisk arkiv. Mange ildsjeler har lagt ned en stor innsats for å utøve og dokumentere musikk, viser og litterære skrifter. Leif Løseth laget i sin tid en god oversikt over lokale låter og innspillinger. Historielagets lokalhistorisk arkivgruppe ivaretar dokumenter, bøker, bilder m.m., og leier lokaler i «gammelbanken»s kjeller.

11.Veien videre

Konstruktiv tilnærming
I Meråker kan man se at jakt/fiske, jordbruk, beitenæring/reindrift og uthenting av utmarksressurser har preget kommunens historie. Med disse aktivitetene lever fortsatt. Denne kontinuiteten gir kulturminnene ekstra verdi, fordi de underbygger historien og vår lokale tradisjon. Vi skal være forsiktige, så ikke ønsket om å bevare historien, ødelegger for kulturminnets fremtid. Fortsatt drift og utvikling i takt med tiden kan være riktig for å ivareta kulturmiljøet.

Kulturmiljøer kan være gode ressurser i undervisning og opplevelser.

Økonomiske konsekvenser
Denne planen har ingen direkte økonomisk påvirkning for private eiere av kulturminner eller kulturmiljø. Men både registreringer i offentlige kart og bestemmelser som innarbeides i Kommuneplanens arealdel, kan få slike konsekvenser. Planen vil skape forutsigbarhet for alle parter, både hos eiere og rettighetshavere. Den vil også bidra til en tydeligere og mer effektiv saksbehandling.

En kommunal kulturmiljøplan med prioriteringsliste over minner og miljø, kan gjøre det lettere å få tilskudd fra eksterne aktører. «Norsk kulturminnefonds tilskuddsordning for verneverdige bygninger» prioriterer søknader på istandsetting av kulturminner som er med i kommunal kulturmiljøplan.

For å følge opp foreslåtte kulturmiljø, er det en forutsetning at Meråker kommune fremover setter av tilstrekkelige ressurser i egen organisasjon og fortsetter samarbeidet med frivillige aktører.

Formidling.
Formidling kan i hovedsak gjøres på to ulike måter;

- tradisjonell formidling med bøker, artikler, skilting, foredrag, klasseturer, befaringer, setertramp, guidede turer i regi av bedrifter/lag/foreninger osv
- formidlingsopplegg ved bruk av nyere teknologi og sosiale media. I dag er det bare fantasien som setter begrensinger på hvordan vi kan bringe kunnskap om våre kulturminner ut til befolkningen. Trøndelag fylkeskommune har flere dyktige arkeologer som er formidlingssterke. De har bidratt til å gjøre kulturminnene synlige i vår felles digitale allmenning: Internett.

12. Tilrettelegging

Ved tilrettelegging for bruk av kulturminner eller hele kulturmiljøer, må det prioriteres.

Tilrettelegging og besøkende bidrar både til økt fokus, høyere status og beskyttelse for kulturminner. På den andre siden kan det også føre til slitasje, skade eller endring av landskapet. En hensiktsmessig måte å balansere dette på, er å fokusere på tilrettelegginga av noen enkelte lokaliteter som gir et godt representativt inntrykk.

Meråker kommune må velge ut noen av våre 1467 kulturminner. Vedlikeholdt tilrettelegging av enkelte kulturmiljø vil også føre til mindre belastning og/eller konflikt ved andre lokaliteter, jfr arealplanen. Dette blir også arbeidsmessig og økonomisk gunstig, og dermed gjennomførbart.

I kommende periode vil Meråker satse på formidling og historiefortelling av:

- Arbeiderboligene på Myra
- Bygdemuseet Pulden
- Gilså, Lillefjell gruve og gamle Stordalsvei
- Kirkebyggene
- Meråker stasjon
- Skurdalsvolldammen
- Skyttergravene på tunnelhaugen i Gudå
- Smelting igjennom 2000 år
- Tradisjonsmusikken

Meråker kommune skal også satse på fysisk tilrettelegging av to definerte kulturmiljø:

1. Skurdalsvolldammen er et velfungerende og flott område for allmenn bruk, med brygge, båt med redningsvester, gapahuk, bålplass og sitteplasser. Besøkende vil sette pris på egnet parkeringsplass, delvis universell utforming, toalett og søppelhåndtering. En informasjonsplakat forteller om fløtingsdammen og tidligere historisk aktivitet. Området har blitt til gjennom samarbeid mellom NTE, AS Meraker Brug, Meråker kommune og Meråker Jeger- og Fiskerforening.

2. Skyttergravene ved Tunnelhaugen
Dette er et av relativt få militære kulturmiljø i kommunen, og det fortjener oppmerksomhet.

Plasseringen er militær-strategisk typisk; ved et trangt passpunkt i elvedalen fordi det var fare for invasjon østfra/Sverige. Anlegget stammer fra 1905 (unionsoppløsningen med Sverige). Bilder fra den gang viser at stillingen ble laget og bemannet med ca 1000 mann.

Forsvarsanlegget var bemannet med bru- og tunnelvakt under 2. verdenskrig. Tunellhaugen ble arena for sabotasjeaksjon utført av britiske SOE under okkupasjonen. 18. mai 1941 detonerte norske og svenske sabotører fra SOE en sprengladning i tunnelen (operasjon BARBARA).

Området er i dag gjengrodd, men i forbindelse med elektrifiseringen av Meråkerbanen 2022 blir en del av vegetasjon fjernet. Anlegget består av skytterstillinger forbundet med løpegraver som ligger sentralt plassert langs de høyeste kammene. I terrenget er dette også delvis visuelt synlig for et trent øye.

Området og veitilførselen eies av totalt 4 ulike grunneiere, så det må avtale på plass før tilrettelegging. Kartet viser inntegning av synlige strukturer fra laserskann, men i følge fylkesarkeologene er anlegget trolig større.

Dette anlegget bør tilrettelegges og brukes som formidlingsarena for å fortelle om begivenhetene omkring 1905 og forberedelser til krig i vår kommune.

Vi må aldri ta fred og frihet som en selvfølge.

Gudå stasjon 1905, frakting av soldater på Meråkerbanen mellom Teveldalen og Stjørdal

LITTERATUR OG KILDER

- Bolling, R. (1974) *Festskrift Meråker kyrkje 1874-1974* Meråker Menighetsråd
- Fjellheim, s. (1987) *Sørsamiske kulturminner. Færen: Meråker, Verdal, Stjørdal, Levanger*
- Hegseth, K. (2009) *Hundreårsjubileum Meraker Jæger- og Fiskerforening*
- Hegseth, K. (2015) *Setervoller i Meråker*
- Kringtrø, H.F. (2022) *Muntlige innspill*
- Krogstad, G. (2002) *Skogskokkene*
- Olsen, A. (2022) *Muntlige innspill*
- Stenvik, L.F. (2021) *Rapport etter befaring av jernframstillingsanlegg,*
- Steinvik, L.F. (1982) *Arkeologiske kulturminner i Stjørdalsvassdraget*

- Kulturplan for Meråker kommune
- Museumsplan for Meråker kommune
- Meld. St. 16 (2019–2020) Nye mål i kulturmiljøpolitikken
- Riksantikvaren (2022) *kart- og informasjonstjeneste* www.askeladden.no www.kulturminnesok.no
- Lov om kulturminner, 1979
- www.gislink.no, Statsforvalter Møre og Romsdal, Trøndelag Fylkeskommune, Møre og Romsdal Fylkeskommune
- NIBIO (2021) *fag- og karttjeneste* www.kilden.no

BILDER

De bildene som er brukt i planen tilhører Meråker historielag, Stiftelsen Meråker-Musea og Meråker bibliotek/Anne Marken der ikke annet er oppgitt.

Kvernstein 2021, side 1: Pär Ågren

Skurdalsvolldammen, side.17: Alf Egil Haugen

Navnstikker, side 14. Elisabeth Aavik

Fersdalen (Komm.nr. 1711).

Fornminner:

1(176). Jernvinneplass	Feroset
2(173). Jernvinne(?)	Minsåsen
3(174). Dyregrav(?)	Trysilodden
4(170). Jernvinneanlegg	Steinselvoset
5(168). Jernvinne(?)	Larsvollen
6(148). Dyregrav	Litlemoen
7(150). Dyregraver(9stk.)	Naustmo
8(147). Jernvinneplass	Movollen
90(151). Dyregrav	Sulåmo
10(152). Jernvinneplass	Tørrbakkvollen
11(154). Dyregrav	Tjørnvollen
12(165). Jernvinneanlegg	Hansvollen
13(166). Dyregraver(5stk.)	"

Samiske kulturminner:

19(175). Boplass	Feroset
20(172). "	Trysilodden
21(171). Gamme	Guddingsdalen
22(169). Boplass	Steinsdalen
24(200). "	Slåggåvika
25(201). Opplagssted	"
26(202). Boplass	"
27(203). "	"
28(204). "	"
29(205). "	"
30(206). "	"
31(207). "	"
32(208). Opplagssted	"
33(209). "	"
34(210). Boplass	Slåggåvika
35(211). "	"
36(212). "	"
37(213). "	"
38(214). Opplagssted	"
39(215). Boplass	"
40(216). "	"
41(217). "	"
42(218). Samleplass for rein	"
43(219). Boplass	"
45(221). Boplass	"
46(222). "	"
47(223). "	"
48(224). "	"
50(226). Boplass	"
52(228). Opplagssted	"
55(231). "	Storsjøen
56(232). "	Storsjøhøgda

57(233). "	Storkjølhaugen
58(234). "	Lillkjølhaugen
62(238). "	Liafjellet
63(239). Fiske	Storsjøen
64(240). "	Sjelmatjønna
65(241). "	Kulltjerndalen
66(243). Boplass	Storsjøen
67(276). "	Kulltjerndalen
72(271). Samleplass for rein	Åbakken
73(270). Boplass	"
75(265). Boplass	Veltet
76(264). Samleplass for rein	"
77(263). "	Fundsjøen
78(262). "	"

Nyere tids kulturminner:

86. Skanser	Steinsvika	1808/1809
87. Steinbrott	Øverst i Mobekken	1870/1880
88. Navnberget	Kartberget	ca. 1800
89. Stein m/innskrift(navn/årstall)	Vakkerdalen	ca. 1830
91. Danseplass	Torpberget	ca. 1850
92. Høyløe	Mlm. Røsshaugen og Litjåa	
93. Kværnhus/Sagbruk	Kværnfossen	Sagbruk 1904
94. Fløtingsdam	Øverst i Langsåa	1915/1916
95. Skogkoie	Langsåa	1934/1935
96. Gravplass m/kors	400m Ø for Mobekken	1850
97. Koirom - slått	"	Rundt 1900
98. " "	1500m Ø for Mobekken	"
114. Rester etter stein-naust	Ved Larsvollen	
115. Rester etter naust	Nøstervika	
116. Tufter etter Stalins sagbruk	Ø for Langsåvollen	

Peter Stalin er gravlagt på Kirkeby i Gudå.

117. Kvartsbrudd	Storåsen	
123(44). Langen skjærp	N for utløpet av Langen	
124.De druknedes minnestein	N for Feroset	

Drukningsulykke i 1915, 5 stk. omkom

125. Karolinernes minnestein	Ved Mårråkstuggu	1995
126(149). Kullmile	Lillevoll	
129(157-161). Kullmiler (5stk)	Langsådalen	
130(163). Kullmile	Fershytta	
131(164). "	Spakvika	
132(167). Kullmiler	Hansvollen	
135. Lillefundsjø skjærp	S for Litlfundsjøen	

Sommervoller:

142.		
143(76). Litlåvollen Østre	Ø for Litlåa	Sist brukt 1940
144(77). " Vestre	V for "	"
145(75). Movollen	Ved Sulåa	Sist brukt 1908

146(87). Hammervollen	N for Kjølåa	Nedlagt før 1934
147(81). Aunvollen	Ved Austervollen	
148(81). Austervollen	S for Sulåmo	Sist brukt 1967
149(79). Gammelvollen	Mlm. Tjønnlivollen og Aunvollen	
	Flytta til Aunvollen i 1790	
150(83). Grythølvollen	NV for Langen	Nedlagt 1846
151(86). Markavollen	Ved utløpet av Langen	Sist brukt 1934
152(82). Pålsnesvollen	200m V for Utløpet av Langen	
	I bruk fram til 1940	
153(85). Nedre Grønnmyrvoll	N for Langen	Sist brukt 1926
154(84). Øvre Grønnmyrvoll	NØ for Langen	Sist brukt 1890
155(58). Litlvollen	Ø for Langen	Nedlagt før 1860
156(92). Litlvollen Østre/Vestre	N for Feren	Selvstendig bruk fra 1830
157(98). Storlagvollen	300m V for Pålsnesvollen	Sist brukt 1912
158(99). Brentåsvollen	Ved Bulbekken V for Feren	Nedl.
159(100). Hansvollen	1500m S for Feren	I bruk til 1950
160(101). Larsvollen	S for Feren	I bruk til 1950
161(108). Kjølhaugvollen	N for Langen	Ikke brukt etter 1940
162(111). Norasjøvollen	NØ for Funnsjøen	I bruk til 1940
163(115). Funtaunvollen	Ø for Langen	I bruk til 1940
164(116). Merakervollen	S for Feren, ved vege	Nedl. 1870
165(118). Langsåvollen	Langsåvollen	Selvstendig bruk fra 1801
166(119). Merakervollen	V for Langen	I bruk til 1945
167(143). Bulvollen	S for Feren ved utløpet	Sist brukt 1894
168(144). Langsåvollvollen	Ved Riksgrensa S for Skalsvatnet	
		Brukt ca. 1830
169(145). Oksvollen	N for Feren	I bruk til 1934

Verdalsvoller i Meråker:

175(4). Minsåsvollen	Minsåsen V for Feren
176(5). Sunbyvollen	Ved Minsåselva V for Feren
177(6). Guddingsvollen	V for Guddingselva
178(7). Steinsvollen	V for Steinsdalen
179(1). Inndalsvollen	Ø for Inndalsbekken
180(2). Follovollen	V for Kråka

SEFRAK-registreringer:

183(103, 001). Våningshus	Lilleåbakk	Bygd 1780
184(103, 002). Stabbur	"	Bygd 1863
185(103, 003). Driftsbygning	"	Bygd 1780
186(103, 004). Stabbur	Nøstmo	Bygd ca. 1804
187(103, 006). Fjøs	Lille Funnsjøvollen	Bygd ca. 1750
188(103, 007). Seterbu	Hansvollen	Bygd ?
189(103, 008). Seterhus ?		
190(103, 009). Seterhus ?	Bakkvollen	Bygd ?
191(103, 010). Stabbur	Langsåvold	Bygd 1801
192(103, 011). Våningshus	"	"
193(103, 012). Seterbu	Lille Funnsjøvollen	Bygd ca. 1750

Gudå (Komm.nr.1711).

Fornminner:

201. Gravhaug	Rydningen	Steinalderen
205. Slaggfunn - jernvinne	Funtaunvollen	

Nyere tids kulturminner:

206. Jernbanemur	På grensa mot Stjørdal	ca. 1880
209(1). Navnstein	Storskæra SV for Alpinanlegget	
211(3). Va	Reinåøyan	
212(4). Kvilstein	Tovardan	
213(5).Varder (2stk)	"	
217(4). Kvartsbrudd	Lauvlihaugan	
221(4). Tuft vokterbolig	S for Stj.elva og Trobekken	
222(5). Brukar	Trobekken	
223(6a). Nedrast skogskoie	"	
225(7). Steinbrudd	Trobekken	
231(5). Grustak, NSB	Ø for Langnesset	
232(6). Sidespor, NSB	"	
233(10). Koirom	Mlm. Nyjalet og Utimoan	ca. 1850
237(2). Tufter kvern	"	
239(4). Nedl.plass, Rokka	"	1915
240(5). Sommerfjøs	"	Står ennå
241(6). Tufter kvern	Evvibekken	
242(7). Brukar	Evjen	
244(9). Nedl.plass, Fastetrøa	Rauberget	1860
245(10). Steinfjøs	Strigsvea	1830
246(11). Tufter koirom	Evvibakkan	1860
247(12). Tufter, skyttergrav 2. v.krig	Evvibakkan	1940-1945
248(13). "	Krogstadhol	"
249(14). "	Moum	"
250(15). "	"	"
251(16). Torvrekker	Stormyra	Fram til 1965
252(17). Torvuttak	"	"
253(18). Tufter nedl.plass	Nyhustrøan	1800-1880
255(20). Kullmilebotn	Reinan	1830-1880
256(21). "	Krogstadmarka	"
258(23). Steingard	Haukbergmoen	Etter 1780
259(24). Knakken, pinstileikplass	Funtaunet	Fram til 1940
260(25). Overgang, jernbane	Li/Skavmoan	
261(26). "	Litjkrogstad	
266(31). Tufter, brakke NSB	Aunet	
267(32). Brukar, gammel veg	Evja	
268(34). Tufter, gammel plass	Skreddarmoen, Moum	1770-1834
269(35). Undergang, jernbane	Klokkhaugen	1880
270(36). Tufter gammel plass	Bergplassen, Haukberget	1819-1890
271(37). Evvibakkan, hoppbakke	Evjen	Fram til 1970
272(38). Kælkollen, "	Litjkrogstad	"
273(39). Stilbakken "	Krogstadmarka	"
274(40). Nedl. stoppested, jernbanen	Krogstadmoen	

275(3). Skyttergraver 2.v.krig	Storhaugen	1940-1945
276(4). "	Ø og V for Bitnesset	"
277(5). Slagg	Ovnsråa	
278(6). Kvern	Kvernhølen, Gudåa	
279(7). Steinvegen, seter/ferdselsveg	Gudå-Sonvatna	
281(9). Varde	Kari Nessom	
282(10). "	Erik Nessom	
283(11). Krengelåsvollen	Ved Bitbekken	
284(12). Geilgang	Fra Gudå gården mlm. Aamo og Høgmoen via 49/4 til utmarka (1942/43)	
285(13). Einbu, brakke	Ved Einøya, Bitbekken	
286(14). Kvartsbrudd	"	
287(15). Tufter nedl.plass, Bitnestrøa	V for Bitnesset	
288(17). Seterveg	Langs Bitbekken	
289(18). Kvartsbrudd	Ovenfor Rulen	Mellomkrigsåra
290(19). "	Vålåtåsen	"
291(21). Minnestein 1905	Bitnesset	1905
292(1). Va, Skreddarvaet	Krogstadåa, nedenfor Kleivbekken	
293(2). Litjkrogstadvollen	" V for Østerbekken	
294(3). Tjurrubrenning	Krogstadåa Ø for Storbrenna	
297(8). Åsvollen	Ø for Krabbsletthaugbekken	
298(9). Platting etter tjærebrenning	Nedenfor Kleivbekken, Krogstadåa	1685
299(11). Kvil/appelsinfuru	Skiåsen	
300(12). Rørgate, kraftstasjon	Brentkjølen	1938
301(13). Torvrekke, nedl.	Krogstadåa	1960
302(14). Olafbustaden, Olaf Krogstad	Brentkjølen	Mellomkrigsåra
304(16). Gruve/skjærp	Krogstadåa	
305(17). Kvartsbrudd, Iver Krogstadnes	"	Mellomkrigsåra
306(18). " , Petter Krogstad	Kleivbekken	"
307(19). " , Peder Krogstadholm	Storbrenna	"
308(20). Kullmilbotn (2stk)	Støgglandet	1830-1880
311(3). Kubrua	Gudåa	
312(4). Loråsbakken, hoppbakke	"	
313(5). Kastkleiva "	"	Fra 1947
314(6). Gruve/skjærp	N for Furutjønna	
315(7). Furutjønnbakken, hoppbakke	Furutjønna	
316(8). Minnestein 1905	Vollmoan	1905
317(9). " "	Elverhøi	"
318(10). " "	Vollberget	"
319(11). Skyttergraver	Tunnelen	1905/1916
320(12). Mur, skytestilling	Ø for Påltrøa	1905
321(13). Skyttergraver	Skolheim	"
322(14). 3 nedl. husm.pl.	Ved Vollåa	1835-1890
323(15). Kvern	"	
324(16). Sagbruk(2stk)	På begge sider av Vollåa	Til 1920
326(18). Geilgang	Fra Øya til jernbaneovergang ved Leiret	
327(19). Øyåsbakken, hoppbakke	S for elva ved Øya	Til 1940
328(20). Kirketuft/kirkegård	Kjørkbya	1200/1600-tallet
329(23). Nedl.plass	Kastet	1850-1900 (?)
330(24). To nedl.plasser	Ratbekkhole	1850
331(25). Skrubben, hoppbakke	Utpåmoen	Til 1965
333(27). " "	Kvelvet , "	"

334(28). Tunnel, jernbane	Vollberget, "	1880
335(29). Tufter kraftstasjon	Kvelvet, "	ca. 1915-1940
336(30). Rester kvern	Kvernbekken,"	1940-1945
337(31). Tufter nedl.plass. Hanshaugen	Hanshaugen	Nedl. 1880
338(32). Skyttergrav 2.v.krig	V for Flåan	1940-1945
339(38). Brakketuft, NSB	Ved Langsvehaugen	
340(39). Overgang, jernbanen	Ved Brennhaugen	
341(40). " "	Ved Øytrøa	
342(41). " "	Ved Leiret	
343(43). Flåkleiva, hoppbakke	Flåan	Til 1965
344(46). Tufter nedl.plass, klokkarbakken	Kjørkbya	ca.1760-1860
345(47). Nedl.luddu	Ratbekken	
346(49). Kverntuft	Utpåmobekken	Til 1945
347(50). Voll, Buhaugan	Buhaugan	
348(41). Renåbølet skjærp	Renåa	
349(42). Blåstøyten skjærp	Mlm. Blåstøyten og Kirkebyfjellet	
350. Piggtrådsperring	S for Myrmoen	2.v.krig
351. Beslaglagt ungdomshus	S for Åsenberget	"
352. Fangeleir	"	"
353. Piggtrådsperring	Ø for Andershaugen	"
355. Piggtrådsperring	Ved Vollmoen	"
357.		
359. Piggtrådsperringer (3stk)	Snusgrenda	"
360. Skytestillinger (3stk)	"	"
361. Russersoldatens grav	Kirkeby kirkegård	1995
365. Meråker kirke	Underlagt spesielt vern	
366. Kulturstien	Grandalsmoen-Osbakken(egen veileder)	1991
367. Sonvatn skjærp	Ø for Sonvatna	
368. Krogstadå skjærp	V for Funna	

Sommervoller:

372(89). Evjevollen	Nederst i Funnsjødalen	Sist brukt 1868
373(8). Rabbvollen	På grensa mot Hegra i Funnsjødalen	Nedl. før 1850
374(33). Gudåvollen	N for Austre Sonvatn	I bruk 1934
375(91). Langnesvollen	Ø for Sagelva	I bruk 1934
376(93). Gudåvollen	S for Østre Sonvatne	Sist brukt 1899
378(103). Vestre Øyvollen	"	I bruk til 1940
379(104). Kamvollen	N for Funnsjøen	"

Vår og høstvoller:

385(6). Gravøyvollen	Ved Gravøytjønna	Sist brukt 1934
386(7). Klingråtvollen	1200m SV for garden Bitnes	Sist brukt 1880
387(12). Haugvollen	Ved Nygjerdet	Nedl. ca. 1850
388(8). Voldvollen	Ø for Voldåa	Nedl. før 1850
389(9). Halvardvollen	1800m fra gården Østerøya Øvre	I bruk til 1940
390(10). Litlesetervollen	Mlm. Evjebekkene	"
391(11). Litjkrogstadvollen	S for Lauvlihaugan	"
392(26). Reinåvollen	1000m N for Reinåa	I bruk til 1940
393(28). Gudåvollen	Gudåøyin	Nedl før 1800

394(28). Kirkebyvollen	500m N for gården Kirkeby Søre	Nedl. 1846
395(29). Stubbanvollen *Nr. 195-198*	V for Funna	Brukt til 1885
396(34). Bua *er ikke inntegnet på kart*	2000m SØ for gården Nesset Nordre	Nedl. ca. 1830
397(36). Bølvollen	På Bjørga, like ved Meådalsmerket	
398(37). Evjevollen	V for Krogstadåa	
399(24). Tjønnvollen	1700m SV for Funnsjøen	I bruk i 1934

SEFRAK-registreringer:

404(104, 001). Våningshus	Reinåa	Bygd 1870
405(104, 002). Tømmerkoie	"	Ukjent, men før 1900
406(104, 003). Stabbur	"	"
407(104, 004). Våningshus	"	Bygd ca. 1868
408(104, 005). Låve	"	Bygd ca. 1850
409(104, 006). Jordmastu	"	
410(104, 007). Ishus	"	Bygd ca. 1864
411(104, 009). Stabbur	Voldmo	Bygd 1880
412(104, 010). Fjøs	Langnes	Bygd ca. 1800
413(104, 011). Våningshus	Bitnes	Bygd ca. 1800
414(104, 013). Våningshus	Valset	Bygd ca. 1880
415(104, 014). Stasjonsbygning	Gudå	Bygd 1880
416(104, 015). Våningshus	Voldnæs	Bygd 1880
417(104, 016). Stabbur	"	Bygd 1890
418(104, 017). Kårhus	"	Bygd ca. 1908
419(106, 001). Våningshus	Evjen	Bygd 1836
420(106, 002). Våningshus	Berget	Bygd ca. 1750
421(106, 003). Sommrhus	Berget	Bygd ca. 1850
422(106, 004). Våningshus	Krogstadmoen	Bygd ca. 1888
423(106, 005). Stabbur	"	Bygd ca. 1888
424(106, 006). Kårhus	"	"
425(106, 007). Låve	"	"
426(106, 008). Våningshus	Grandalsmo	Bygd ca. 1800
427(106, 009). Fjøs	"	Kanskje først på 1800
428(106, 010). Stabbur	"	Bygd ca. 1776
429(106, 011). Låve	Evjebakken Øvre	Bygd ca. 1875
430(106, 012). Våningshus	"	"
431(106, 016). Våningshus	Nergården	Bygd ca. 1898
432(106, 017). Fjøs	Lillemo	Bygd ca. 1848
433(106, 018). Våningshus	"	"
434(106, 019). Våningshus	Fundaunet Østre	Bygd 1812
435(106, 020). Størhus	"	Engang på 1700-tallet
436(106, 021). Stabbur	"	
437(106, 022). Våningshus	Fredheim	Bygd ca. 1800
438(106, 027). Fjøs	Skavmo	Bygd ca. 1900
439(109, 001). Våningshus	Øyen Ytre Søndre	Bygd før 1840
440(109, 002). Stabbur	"	Bygd ca. 1846
441(109, 003). Våningshus	Benna Nedre Øst	
442(109, 004). Stabbur	"	
443(109, 005). Våningshus	"	
444(109, 006). Driftsbygning	"	

445(109, 007). Låve	Øyen Østre Nedre	
446(109, 008). Våningshus	Øyen Østre Nedre	
447(109, 009). Stabbur	"	Bygd ca. 1817
448(109, 010). Våningshus	"	
449(109, 012). Våningshus	Nessan	Bygd ca. 1853
450(109, 013). Våningshus	Strigsve	Bygd ca. 1840
451(109, 014). Våningshus	Øyen Ytre Nordre	Bygd 1866
452(109, 015). Stabbur	"	Bygd ca. 1875
453(109, 016). Fjøs	Øyen Ytre Nordre	Bygd ca. 1870
454(109, 017). Sommerstue (revet)	Brattmoen	Bygd ca. 1880
455(109, 018). Stabbur	"	Bygd ca. 1800
456(109, 019). Fjøs (revet)	"	Bygd ca. 1850
457(109, 030). Våningshus	Prestegården	Bygd ca. 1850
458(109, 031). Forpakterbolig	"	Bygd ca. 1820
459(109, 032). Driftsbygning	Strigsve	Bygd ca. 1830
460(109, 033). Stabbur	Strigsve	
461(109, 035). Fjøs	Øyen Østre Nedre	Bygd ca. 1860
462(109, 036). Våningshus	Nesholmen	Bygd 1893
463(106, 023). Stabbur	Langsvehaug	
464(106, 024). Driftsbygning	"	

Midt-bygda (Komm.nr. 1711).

Fornminner:

5011(49). Jernvinneplass	Funnsjøen
502(50). "	Langvassbekken
503(51-61). Jernvinner, kullmiler og dyregraver	Osvollen
505(64). Hustuft	1500m VSV for demningen i Funnsjøen
506(62). Dyregraver	250m SV for søppelplassen
507(63). Kullmile	200m N for brua til Fundaunvollen
509(66). Dyregraver (8stk)	Fundaunvollen
510(67). Kullmile	"
511(68). Jernvinneplass	Bjørnlivollen
512(80-84). Gravhauger/gravrøyser	Meråker Østre/Meråkertrøa
513(70). Kirketuft(?)	Det er grunn til å tro at den eldste kirke i middelalderen i Meråker stod på Fundaunet.
514(71). Jernvinne	S for Fundaunet
519(72). Jernvinneplass	Meråker Stasjon/Blesterberget
520(91). Løsfun fra steinalderen	Vollaneset
521(73). Jernvinnplass	Nustad
522(74). Gravrøys	"
523(75). Løsfunn fra eldre jernalder	"
524(76). Løsfunn fra yngre jernalder	"
525(77). Løsfunn fra steinalderen	Lauvli
526(78). "	"
527(79). "	Fossen

Samiske kulturminner:

532 (254). Boplass	Fundsjøen

Nyere tids kulturminner:

534(5). Kvartsbrudd	Brenna	1920-30
536(10). Skyttergraver	Vektarhaugan	2.v.krig ?
537(12). Kålåmobakken, hoppbakke	Kålåmoen	
538(13). Svebakken, hoppbakke	Svetrøa	
546. Observasjonspost	Nustadfoss	"
547. Tilfluktsrom for tyskerne	"	"
548. Piggtrådsperring	Tømmeråsegga	"
549. Skytestilling	"	"
551. Byste av Magnar Lundemo	Ved Meråker Videregående Skole	1991
555. Leikeplass	Ol`Jensabakken (den gamle veien til Brennbakkan gikk også her)	
556. Minnestein Ol`Jensabakken	Brennbakkan	1976
557(48). Kullmiler	Meråkervollen	
559. Stadsaas skjærp	S for Vektarhaugan	
560. Kullmiler	Grasvika, V for Funnsjøen	
561. Kullmilbotner	Ved Holmvollbekken	
562. Meråker Bygdemuseum	Pulden	

Sommervoller:

563(44). Litleådalsvollen	S for Gammelseterhaugen	
	Nedl. før 1850, men brukt mlm.1920-1940	
565(109). Storbekkvollen	Midtveis mlm. Meråker st. og Funnsjøen	
		Brukt til 1940
566(110). Osvollen	Ved oset av Funnsjøen	Brukt til 1960
567(114). Funtaunvollen	V for vegen til Fersdalen	Brukt til 1940
568(117). Nyvollen(Merakervollen)	Midt på Funnsjøen	Bygd 1835-40, brukt til 1940

Vår og høstvoller:

574(20). Litlvollen	Ø for Litlåa	Nedl.
575(19). Bjørnlivollen	Ved Litlåa V for Litlvollen	Nedl. 1880
577(30). Korsåsvollen	Ø for Jamtåsen	Nedl. 1886
578(31). Lunvollen	Litt N for Korsåsvollen	I bruk 1934

SEFRAK-registreringer:

584(106, 025). Våningshus	Nustad Øvre	Bygd ca. 1750
585(106, 026). Stabbur	"	Bygd ca. 1750
586(106, 028). Stall	Meraker Vestre	Flyttet hit i 1870, engang på 1700
587(106, 029). Våningshus	"	Bygd 1896
588(106, 030). Våningshus	Merakernes	Bygd ca. 1850
589(106, 031). Våningshus	Merakernes Nordre	"
590(106, 032). Våningshus	Aasheim	Bygd ca. 1900
591(106, 033). Våningshus	Trønnes	Bygd ca. 1896
592(106, 034). Våningshus	Bakken	Bygd 1887
593(106, 035). Våningshus	Hegseth	Bygd ca. 1826
594(106, 036). Våningshus	Aspnæsset	
595(106, 037). Våningshus	Brenntrø	Bygd på i ca.1850
596(106, 038). Stasjonsbygning	Meråker Jernbanestasjon	Bygd 1881
597(106, 039). Våningshus	Øverlien	Bygd 1890
598(106, 040). Kontorbygning	Nustad Søndre	Bygd ca.1860
599(106, 041). Våningshus	"	Bygd ca. 1850
600(106, 042). Forpakterbolig	"	Ukjent, men før 1900
601(106, 046). Våningshus	Nygården	Ukjent, men før 1890
602(106, 047). Våningshus	"	Bygd ca. 1790
603(106, 048). Våningshus	Bakklandsstua	Oppr. fra Stordalen, flyttet hit i 1865
604(109, 020). Våningshus	Hyttestua	Bygd ca. 1870
605(109, 021). Fjøs og stall	Broen	Bygd ca. 1900
606(109, 023). Jordkjeller	Bakken	Bygd ca. 1870
607(109, 022). Driftsbygning	Bakken	
608(109, 024). Våningshus	Løvli	Bygd ca. 1870
609(109, 025). Våningshus	Tømmerås Søndre	Bygd ca. 1750
610(109, 026). Våningshus		
611(109, 027). Våningshus	Løvlimo	Bygd ca. 1855
612(109, 028). Stabbur	Løvlimo	Bygd ca. 1855
613. Fjøs	Løvlimo	

Kopperå (Komm.nr. 1711).

Fornminner:

701(13). Tuft	Nordelva	
702(10). Dyregraver	Kjerringfjellet	

Samiske kulturminner:

710(275). Boplass	Hallsjøen	1800-tallet
711(248). "	Hesttjørnan	
712(269). Samleplass for rein	S for Kopperåa	
713(250). Boplass	Hallsjøen	1890-1900
714(247). Samleplass for rein	Kjerringfjellet	ca. 1910

Nyere tids kulturminner:

720. Kavelbru	På begge sider av anl.vei til Grønberg	
722. Nyvollen	S for anl.vei til Grønberg(mulig vårvoll til Brentåsvollen)	
726. Kalksteinsbrudd	N for jernbanen ved Hammran	Før 1920
728. Idrettsplassen	Kopperå kappell	1920 - tallet
729(026). Damvokterbolig	Ø for Fjergendammen	1916/1917
730(023). Nydammen	2 km S for Fjergen	1916
731(035). Kopperådammen	200 m NV for Meråker Smelteverk	1911-1930
732(034). Kopperå 1 (Indusrimuseum)	"	1915
733(033). Kopperå 2	Utløpet av Kopperåa	1898
734(022). Rester bru	Ved Kopperå 2	"
735(020). Bru	Tevla	1959
736(019). Styrdam	500 m S for Kopperå 2	
737(R1). Kullmile	Bjønnholet	1600-1700
738(R4). "	"	"
739(R5). "	"	"
740(R4). Kullmile	Fjergenbekken	"
744(11). Kullmiletuft	Litlådalsvollen	
745. Grønberg gårdsbruk	Ved Jernbanen	ca. 1920
746. " gamle banevokterbolig	"	ca. 1880
747. Styrdam	Ved "Helvete"	
748. Hammerskal gruve	Hammerskallan	

Sommervoller:

750(40). Funntaunvollen	N for Hallsjøen v/ Riksgrensa	
751(41). Hallsjøsetra	S for Funntaunvollen	
752(47). Kulltjerndalsvollen	Øverst i Kulltjerndalen	Nedlagt ca. 1890
753(48). Hvervavollen	S for Kulltjerndalsvollen	Sist brukt 1893
754(39). Høgkjølvollen	Ø for utløpet til Nordelva	
		(kan bare påvises av kjentmann)
755(38). Gammelvollen	V for Nordelva	Nedlagt før 1800
756(43). Oddvollen	På odden i Fjergen	Sist brukt i 1886
757(42). Nysetervollen(under vann)	S for Vestfjergen	Sist brukt i 1886
759(121). Vikvollen	I den SØ enden av Fjergen	Neddemt i 1886
760(122). Austervollen	N for Sørelva	Nedemt i 1994

761(123). Grønnbekkvollen	N i Grønnbekklia	Brukt til 1940
762(125). Brenntåsvollen	Rett opp for Grønberg	"
763(126). Litlådalsvollen	Ved Litlåa Ø for Fjergen	Neddemt i 1994

Vår og Høstvoller:

769(13). Storåsdalsvollen	V for Kjerringåsen	Nedlagt før 1850
770(17). Litlvollen	Ø for Kopperåa	Sist brukt 1880
771(14). Nyvollen	Ø for Kopperå st.	I bruk i 1934
772(16). Hundøyvollen	Ved Kopperå kappell	Nedlagt ca. 1850
773(15). Nustadvollen	Rett opp for Flåvollen	Sist brukt i 1892
775(4). Tømmermovollen	Mlm. Litjtjønna og Kalvhammeren	

SEFRAK-registreringer:

781(107, 001). Pakkhus	Kopperå Jernbanestasjon	Bygd 1913
782(107, 002). Kopperå Jernb.st.	"	Bygd ca. 1913
783(107, 003). Våningshus	(Myra 7)	Bygd1914-15
784(107, 004). Våningshus	(Myra3)	Bygd 1916
785(107, 005). "	Kopperå	"
786(107, 006). "	(Myra6)	Bygd 1918
787(107, 007). "	(Myra5)	Bygd 1915-716
788(107, 008). "	(Myra1)	Bygd 1916
789(107, 009). "	(Myra4)	Bygd 1915-716
790(107, 010). "	(Myra8)	Bygd 1918
791(107, 011). "	(Myra10)	Bygd 1914-715
792(107, 012). "	(Myra9)	"
793(107, 013). "	(Myra11)	Bygd 1914
794(107, 014). "	Bergstuen	Bygd ca. 719(14)
795(107, 015). Garage	"	Bygd ca.
719(17)		
796(107, 016). Våningshus	Kopperå	Bygd 1917
797(107, 017). Våningshus	"	"
798(107, 018). Kopperå skole	Kopperå	Bygd 1914/15
799(107, 019). Våningshus	"	Bygd ca. 1920
800(107, 020). Kontorbygning	Fjellheim	Bygd 1898
801(107, 021). Våningshus	Kopperå	Bygd 1900
802(107, 022). Kontoret	Kopperå	Bygd 1918
803(107, 023). Våningshus	Solvang	Bygd ca. 1900
804(107, 024). Funksjonæemesse	Kopperå	Bygd ca. 1912
805(107, 025). Våningshus	Granholt	Bygd 1899
806(107, 026). Våningshus	Myrtun 3	Bygd ca. 1914-15
807(107, 027). Kraftstasjon	Kopperå 1	Bygd 1915
808(107, 028). Jordkjeller	Kopperå	Bygd 1908
809(107, 029). Våningshus	Furumo	Bygd 1914
810(107, 030). "	Fagerheim	Bygd ca. 1907
811(107, 031). Fabrikken	Stupet	Bygd ca. 1900
812(107, 032). Våningshus	Kopperå	Bygd 1920
813(107, 033). Laboratoriet	Kopperå	Bygd 1917
814(107, 034). Lager	Kopperå	Bygd ca. 1900
815(107, 036). Våningshus	Solbakken	Bygd ca. 1907
816(107, 037). Damvokterbolig	Fjergen	bygd ca. 1907

Dalådalen (Komm.nr. 1711).

Fornminner:

1001(34). Jernvinne	Blæsterhaugen	(også gammel festplass på 16-17 og1800-t.)
1002(35). Dyregrav	Setran	(En åker like ved heter Elggravåkeren)
1003(36). Dyregrav	Svartåsen	
1004(85). Gravhaug	Flåmo	(Den siste av ialt 13 stk)
1005(86). Løsfunn fra eldre jernalder	Risvoll	
1006(1). Jernvinne	200m S for Egga	
1007(2). Dyregrav	Ø for Øvre Sneiåstjønna	

Nyere tids kulturminner:

1011(010). Øydammen	SV for Butjønna	Bygd i 1912
1012(012). Tomt etter Dalåmo sag	På motsatt sida av Turifoss kraftstasjon	Bygd i 1671
1017(15). Vømmølstamperi	Motsatt side av Turifoss kraftstasjon	
1018(33). Dalaa skjærp	S for Øyan	
1019(34). Navelshaug skjærp	NØ for Dalaa skjærp	
1020(35). Skomakermo skjærp	Skomakermoen	
1021(36). Dalemo skjærp	V for Skomakermo skjærp	
1022(1). Husmannsplass(Brusletta)	Svartåsen	
1024(3). Husmannsplass (Skruvplassen)	Nedenfor Leif Aasvold	
1025(4). Husmannsplass(Eggberget)	200m S for Sørmo	
1027		
1028(26). Dalå sag	Landtrøa/S for Dalheim	
1029(19). Setervei(Skogsleveien)	Fra Dalåmo- Gml. Stordalsveien	
1031(21). Torvuttak	N for Dalåmo	
1032(22). Torvuttak	Myra innafor Eggkammen	
1034(26). Bjørgjordebakken(hoppb.)	N for Dalåmomo	
1036(30). Kværn(steinen er inntakt)	Nedenfor Leif Sagen	
1037(31). Fykplassen(fotball)	Ved Otto Svartås (Arb.idr.lag som hadde mange NM-mestere)	
1038(34). StorMartinveien	Fra gml. Stord.veien-Kopperå, over Øyan gård	
1068(6). Kalksteinsbrudd	S for Brenntrøa	1930-tallet
1069. Skansbakken, hoppbakke	Sneiåsen	

Sommervoller:

1076. Veltvollen	Ved Øyvollen
1077. Litjvollen	(Se Fjell i Mellom)

Vår og høstvoller:

1084(25). Flåvollen	1km ovenfor Flåmo	Selvstendig gårdsbruk fra 1930

SEFRAK-registreringer:

1087(108, 001). Våningshus	Fjellstad	Bygd 1908
1088(108, 002). Våningshus	Fossestuen	Bygd 1907
1089(108, 003). Våningshus	Dalemoen	Bygd 1870 (vil bli revet ganske snart)

1165(20). Langsund gruve	SØ for Fossvatna	
1166(21). Vatten skjærp	N for Langs.gr.	
1167(22). Brændthaug skjærp	"	
1168(002). Seteranlegg	Skakkelvollen	
1170(28). Mannfjell gruve	Ø for Mannfjellet	
1171(29). Storbekk skjærp	N for Mannfj.gr.	
1172(30). Fonnfjell gruve	Ø for Fonnfjellet	
1179(R5-R9). Kullmiler(5stk)	Fossvatna	
1180(R1-R3). Kullmiler(3stk)	Mannsæterbakken	

Sommervoller:

1185(26). Gåsdalvoll Øvre	Ved Gåsvollhøgda	Nedl. før 1880
1186(19). Bindstikkvollen	Ø for Nautfjellet	Sist brukt 1895
1187(27). Nessvollen	Mlm. Høglia og Nessalia	Nedl. 1915
1188(28). Løvlivollen	S for Klepptj. ved Torsbj.	Nedl. 1878
1189(18). Joøyvollen	N for Gåselva	Nedl. før 1885
1190(17). Kløftvollen	Ved Gåselva	1840
1191(25). Larråsvollen	N for Larråslia	1830
1192(29). Kleppvollen	N for Klepptjønna	Brukt til 1871
1193(37). Hulbekkvollen	V for Vatnelva	Sist brukt 1890
1194(55). Eggvollen	Ø for Lomtjønna	Nedl. ca. 1880
1195(49). Gudåvollen	Ø for Lomtjønna	Nedl. ca. 1850
1196(53). Tovmovollen	S for Fossvatna	Nedl. ca. 1904
1198(50). Vattenvollen	V for Fossvatna	Sist brukt 1893
1199(57). Litlvollen	Mlm. Mansæterbakken og Fossvatna	Nedl. ca. 1895
1200(34). Mittivollen	I Reingroen	Sist brukt 1860
1201(22). Reingrovollen	I Reingroen	Nedl. før 1850
1202(30). Skrøyvollen	Ø for Skrøytjønna	Nedl. 1868
1203(16). Bakksynnervollen	V for Torsbjørka	Nedl. ca. 1910
1204(15). Skakkervollen	"	Brukt til 1950
1205(31). Bjørkslettvollen	"	Nedl. 1830
1206(24). Gammelvollen	"	Nedl. før 1800
1207(14). Samsikavollen	"	I bruk til 1955
1208(13). Gruvvollen?		
1209(12). Lauvlivollen	S for Tverelva	Bygd 1879, brukt til 1889
1210(11). Storskarvollen	Ved Torsbjørkgruva	Brukt til 1955
1211(10). Litlskarvollen	S for Mannlia	Brukt til 1940
1212(36). Bakkvollen	S for Litlskarvollen	Nedl. før 1850
1213(9). Høgkjølvollen	S for Mannsæterbakken	Sist brukt 1925
1214(35). Vollanvollen	S for Mannlia	Nedlagt før 1800
1215(21). Bjørkslettvollen	Ø for Torsbjørka	1830-1940, idag fellesseter
1216(20). Nesvollen ?		
1217(23). Liavollen	NØ for Mannlia	Nedl. ca. 1905
1218(96). Nesvoldvollen	S for Mannsæterbakken	I bruk til 1945
1219(97). Movollen	3000m S for Mannsæterbakken	I bruk 1960
1220(131). Sagvollen	Vattenbekkåsen	1967
1222(133). Vattenvollen	Mlm. Vatnelva og Hulbekken	Nedl. ca. 1850
1223(134). Saupervollen	Ø for Vatnelva	I bruk til 1950

Torsbjørkdalen(Komm.nr. 1711).

Fornminner:

1101(14). Dyregrav	N for Vollbekken	
1102(15). "	S for "	
1103(16). "	Grythogget	
1104(17). "	N for Lomtjønna	
1105(40). "	Sagmoen	
1106(41). "	Tronsetbakken	
1107(42). "	Tronset	
1108(39). Jernvinneplass	Skakkervollen	
1109(37). Jernvinneanlegg	Eggvollen	
1110(43). Jernvinneplass	Blestervollen	
1111(45). Dyregraver (2stk)	"	

Nyere tids kulturminner:

1130(1). Bru	Revhaugen	Før 2.v.krig
1131(2). (Bru)spenn	S for Brennan	Sist brukt på 60-tallet
1132(3). Vatnbekkdammen	Ø for Knollåsen	1880-1890
1133(4). Sagskjærpet	S for Røssåsen	
1134(5). Skjærp	N for Husmannsberget	
1135(6). Gruve		
1136(7). "		
1137(8). "		
1139(10). Sagbruk/dam	Nedenfor Kværnmo	Først på 1900-tallet
1140(11). Leik/idr.plass før Vardetun	Åsen	Først på 1900-tallet
1141(13). Gruvbakken, hoppbakke	V for Skallan	
1142(18). Hustufter/gruver	Fonnfjellgruva	
1143(20). Stein m/sagn	Litjskara	
1144(21). Kvilstein	Brenthaugvollen, gml. Stordalsveien	
1145(22). Tufter skogskoie	Fossvatna	
1146(23). " "	"	
1147(24). " "	N for Knollen	
1148(25). " "	N for Graftåsvollen	
1149(26). " "	"	
1150(27). " "	N for Blæstervollen	
1151(28). Stall	Mlm. nr.25 og nr.26	
1152(29). Steindam, fløting	S for Gåstjønna	Ca. 1910, rustet opp 1946
1153(30). " , "	Klepptjønnan	Ca. 1910
1154(31). " , "	"	"
1155(35). Kvartsbrudd	V for Blæstervollen	Rundt 1900-tallet
1156(001). Jernpåler slått i berg (7stk)	Ved Skakkelbekken/Torsbj.	Fløtingstida
1157(003). Rester bru	Ved Mannsæterbakken	
1158(004). Rester bru	Ved Gravåsen	Fra århundreskiftet
1159(005). Rester styrdam	V for Baknes	
1160(006). Jernpåler slått i fjell/berg	N for Fossen	Trolig fløting
1161(007). Fossvatndammen	N i Fossvatna	1887
1162(008). Hustufter	Ved Fossvatndammen	Trolig 1887
1163(12). Kongens gruve	S for Klepptjønna	Den første i Meråker
1164(26). Torsbjørk gruve	S for Mannsæterbakken	

1224(135). Øvrevollen	N for Lomtjønna	Nedl. 1897
1226(137). Utisetervollen	O for Klepptjønna	I bruk 1940
1227(141). Murukvestvollen	V for Murukvesttjønna	Sist brukt 1907
1228(142). Bakkvollen	Ovenfor Litlskarvollen	Nedl. før 1800
1229(1). Setervei	Myrmoen - Skakkelvollen	?

Vår og høstvoller:

1234(2). Storåsvollen	Ø for Fonnfjellet	Sist brukt 1880
1235(3). "	N for Storåsen	Nedl. 1908
1236(1). Storbekkvollen	Ved Storbekken	Nedl. 1820-30
1237(4). Svartåsvollen	Ø for Mannfjellet	Brukt til 1940
1238(5). Merravollen	N for Reingroen	Nedl. ca. 1880
1239(22). Røssåsvollen	N for Røssåsen	Nedl. ca. 1910
1240(21). Ingridvollen	På Røssåsen	Nedl.1885
1241(35). Høstvollen	NØ for Mannfjellgruva	I bruk 19502

UNNTATT MARKERINGER:

SEFRAK-registreringer:

1247(110, 001). Stabbur	Tømmeråsmo	Bygd 1819
1248(110, 002). Fjøs	Baknes	Bygd før 1900
1249(110, 003). Våningshus	Skallan	Bygd ca. 1890
1250(110, 004). Stabbur	Revhaugen	Bygd ca. 1878
1251(110, 005). Våningshus	Baknes	Bygd først på 1800
1252(110, 006). Stabbur	Bones	Bygd ca. 1753
1253(110, 007). Stabbur	Baknes	Bygd ca. 1874
1254(110, 008). Seterbu	Saupervollen	Bygd 1896
1255(110, 009). Fjøs	"	Bygd først på 1900
1256(110, 010). Seterbu	"	"

Samiske kulturminner:

1257(19). Samletrø, merking	Lødøljsjøan	
1258(E1). Boplas	Svartåtjønn	
1259(E2). Flere boplasser	Skrøydalen	
1260(E3). Reintanger (samling)	Klepptjønna	Utvasket p.g.a. fløtningsdammen
1261(E4). Boplass	Grønfjellet	
1262(E5). "	Torsbjørka	
1263(E6). "	Nauten	
1264(E7). "	Nautsjøen	

Teveldalen(Komm.nr. 1711).

Fornminner:

Hva	Hvor	Når
901(1). Pilgrimsleia m/kors og (Stenen i Grønan dal)	Skurdalsporten	Middelalderen
902(2). Dyregrav	Skalltjønna	
903(5). Jernvinneanlegg og trekullmile	Ivarsmyra	
904(6). Gammelt veifar(Jemtlandsveien)	Storkjerringåa/Jamtvaet	

Samiske kulturminner:

908(246). Samleplass (merking)	Storkjerringvannet	1950-tallet
909(245). Boplass	Storbekkfjellet	
910(249). Samleplass (slakting)	Skillerfjellet	"
911(251). Samleplass og boplass	Skurdalssjøen	
912. Samleplass (slakting)	Ø for Haugen	"
913. Samleplass (slakting)	Skurdalsåskildra	1950-tallet
914(268).Boplass	Ø for Ivarsmyra	
915.Samleplass (merking)	Reinstrøa	"
916(266). Boplass	V for Kattugltj.	"

Nyere tids kulturminner:

922. Krigsstein m/innskrift	Krigshaugen	1905
923. " "	Skurdalsåa	1905
924. Navnestein	NØ for Skurdalsvollen	1890-1900
927. " " (Hansbua)	Ø for Seterbekken	
928. Kvartsbrakka/brudd	S for E14 og Tovmodalen	ca. 1915
931. Slaggklumpfunn	Grønnbekken	
933. Damanlegg til damplokomotiv	Litjkjerringvollen	1920/1940
(flere småtjønner var oppdemt som sikkerhet hvis det ble lite vann)		
934. Idretts/lekeplass	Tovmodalen	1930-1940
936(3). Kullmile	Skalltjønna	
938. Skurdalsvolldammen	"	Nyresturert

Sommervoller:

944(70). Tovmovollen	S for Ivarsmyra	Nedlagt før 1890
945(45). Litlkjerringvollen	NV for Kattugletjønna	
946(71). Flåvollen	V for Storbekken	Nedlagt ca. 1890
950(124). Skurdalsvollen	Teveldalen	Selvstendig bruk fra 1845-50
951(17 og18). Setervei	Dalådalen - Teveldalen	
952. Kjønndalsvollen	V for Stortjønna	Nedl. 1886

SEFRAK-registreringer:

957(102, 001). Våningshus	Flaten	Bygd 1867-1868
958(102, 002). Stabbur	"	Bygd 1869
959(102, 003). Våningshus	Skurdalsvold	?

Stordalen(Komm.nr. 1711).

Fornminner:

1301(16). Tjæremile	Kluksdalen	
1302(15). Jernvinneplass	"	
1303(33). Løsfunn fra yngre jernalder	Gilså	
1304(32). Dyregraver (6stk)	"	
1305(25). Dyregrav	Rotvoll	
1306(27). Jernvinneanlegg	"	
1307(28). Pålerekke i myr	"	Uviss funksjon
1308(31). Jernvinne	"	
1309(19). Jernvinneplass	Åsvollsetra	

Samiske kulturminner:

1322(2). Koiplass	Ramsjøen	
1323(3). Samletrø, merking	"	Før 2.v.krig
1324(4). Gammel koieplass(2stk)	Svartåtjønna	
1325(5). Samletrø, merking	"	
1326(6). " "	"	
1327(7). "	Lødøljsjøan	
1328(8). "	"	
1329(9). "	"	
1330(10). "	Rotla	
1331(12). Hytte	Nautfjellet	
1332(13). " (ferdighus)	Djuphøllia	
1333(15). Samletrø	Tovalain (S for Vollvollen)	
1334(16). "	NØ for Hårråa	
1335(17). Koiplass	S for Hårråa, Gammelfinnvollen	
1336(18). "	" , Nyfinnvollen	
1337(19). Vinterslaktplass	Damtjønna	
1338(20). Gjeterhytte	N for Hårråa	
1339(21). Samletrø	Steinfj.tjønna, v/Stokkvollen	
1340(22). Samletrø, slakting	S for Hyttmoen	
1341(30). "	Gilsågruva	
1342(31). "	Finnkoihøgda	
1343(32). Melketrø	"	
1344(33). Gammel samletrø	Ø for Gilsåfjellet	
1345(34). Samletrø/kvilplass	Ø for Finnkoihøgda	
1346(35). Meget gammel samletrø	Ø for Finnkoihøgda	

Nyere tids kulturminner:

1353(1). Ramfjellgruva	Ramfjellet
1354(2). Gilså gruve	Gilsåfjellet
1355(3). Dronningens gruve	Bjørneggfjellet
1356(4). P. Bendt skjærp	Litlefjellet
1357(5). Lillefjell gruve	Litlefjellet
1358(6). Gåsbekk skjærp	Mlm. Gravefjellet og Gåsvollfjellet
1359(7). Svartåtjønn skjærp	S for Svartåtjønna
1360(8). Agnes gruve	Storekluken

1361(9). Agnes skjærp	"	
1362(10). Kluken sjærp	"	
1363(11). Diana gruve	"	
1364(13). Ultimo skjærp	Ved Nysetervollen	
1365(14). Uddu skjærp	"	
1366(15). Ebba skjærp	"	
1367(16). Gøsta skjærp	"	
1368(17). Anna skjærp	"	
1369(18). Knold skjærp	"	
1370(19). Veraasvold skjærp	Ved Veråsvollen	
1371(009). Rester etter bru over Dalåa	2000m SØ for Nyvollen	
1372(27). Kværnhus	S for Gilså	
	Slutten på 1700-tallet	
1373(28). "	SØ for Stordalsvollen	
1374(29). "	N for Kluksdalen	
1375(36). Gilsåbrakka/skogskoie	V for Stordalsvollen	Bygd i 1951
1376(37). Hælmstugggu/ "	NV for "	
1378(38). Dalvolbrakka/ "	N for Ståløya	Mange av
1379(39). Øyvollbrakka/ "	S for Øyan	
1380(40). Plassvollbrakka/ "	Ø for Dalåa	disse er fra
1381(41). Nyvollbrakka "	Nyvollen	
1382(42). Storuddubrakka "	S for Øyan	1930-tallet
1383(45). Geitsundbekkbrakka "	v/ Geitsundbekken	
1384(46). Livollbrakka "	SØ for Øyan	
1385(47). Kullmile	Ø for Ungdomshuset	
1386(48). "	Sørn`sbotnan	
1387(49). Taubane	Lillefjell-Vaskeriet	1915/16
	Stambukker vises flere steder ennå	
1388(51). Hustufter	Lillefjell	1906,.....
1389(52). Vassrenne	"	"
1390(53). Dammer	"	"
1391(54). Steinhus	Kluken	
1392(55). "	"	
1393(57). Pinstileikplass	Like ved sagbruket	
1394(58). " / løkke	Ved Boset	
1395(59). " "	Ø for Stordalsvollen	
1396(60). Hoppbakke, Svartdalsbakken	V for Kluksdalen	1931
1397(61). " , Rybakken	"	
1398(62). " , Blæsterbakken	Ø for Stordalsvollen	
1399(63). " , Danielsbakken	Gilset	
1400(67). Gravmonument (skutt norske)	Finnkoihøgda	2.v.krig
1401(68). Plass, utv. til Amerika	Kløfta, nedenfor Atle Stenmo	
1402(69). "	Gilsåbakken, S for Hyttmoen	
1403(70). Brukar (I forb. med smeltehytta)	S for Hyttmoen	
1404(17). Kullmile	Kluksdalen	
1405(29). Kullmile og tuft	Rotvoll	
1406(24). Kullmile	Hårråa	
1407. Minneplate over døde norsker	Rotldalen	
1408. Smeltehytte Gilså	Egen Reguleringsplan	
1409. Stordalen kapell	Underlagt spesielt vern	
1410. Stall	Ved Øyvollen	
1411. Sneidammen	Ovenfor Storuddu, påler i berget vises ennå	

1412. Staller	Stalløya, nedenfor Ståløyen	

Sommervoller:

1417(61). Kvennskardalsvollen	Ved Kvennskarelva	Brukt til 1910
1418(43). Plassvollen	V for Tuvtjønna (Dalvola)	
1419(44). Dalvolvollen	V for Tritjønnin	
1420(64). Nilsvollen	Ved Kvennskarelva	
1421(65). Mikkelsvollen	"	
1422(73). Kluksdalsvollene(3stk)	2000m SØ for gårdene Brukt til 1880, 1906 og 1916	
1423(68). Klukvollen Øvre	Ved Litlelva, nord i Klukskaftet Nedl. ca. 1905	
1424(67). " Nedre	Litt lenger nede ved Litlelva Bygget 1908	
1425(3). Rangeldalsvollen	På fylkesgrensa ved Rangeldalelva Sist brukt 1870	
1426(74). Bjørneggvollen	Ø for Litlfjell gruva Selvstendig gårdsbruk fra 1750-1804, brukt som seter til 1850-1860	
1427(1). Bjørnlivollen	V for Gilsåfjellet	Sist brukt 1923
1428(5). Aaspåsvollen	Ved Gåstjønna	Brukt til 1910
1429(4). Roltdalsvollen	S for Grønfjellet	Nedl. 1896
1430(54). Brennanvollen	Ø for Gåsvollhøgda	Nedl. ca. 1880
1431(59). Ryvollen	1500m V for Gilså hytte	Nedl. før 1850
1432(105). Dalvollen	V for Dalvola	Brukt til 1940
1433(112). Veråsvollen	Ved gammelvegen til Gilså	I bruk 1934
1434(113). Øyanvollen	V for Dalvola	
1435(127). Nyvollen	N for Geitsundbekken	I bruk til 1940
1436(128). Geitsundvollen	Mlm. Geitsundbekken og Damvatnet Brukt til 1880	
1438(130). Gamle Vollvollen	1500m Ø for Gilså Hytte	Nedl . før 1800
1439(131). Vollvollen	Ved Litlelva	I bruk til 1960
1440(138). Tømmeråsvollen	På Kluksdalen, Selvstendig gårdsbruk fra 1776	
1441(139). Stordalsvollen	Ved Stordalen kapell Selvstendig gårdsbruk fra 1780	
1442(140). Nysetervollen	Mlm. Meåsbakken og Kanaljbekken I bruk 1934	
1443(151). Åsvollen	V for Horråa	Brukt til 1919
1444(24). Klemetvollen	Ved Kvennskarelva	
1445(25). Stokkvollen	Ved Steinfjelltjønna	
1446(23). Aspåsvollen	S for Kvennskarelva	
1447(69). Finnhaugvollen	N for Steinfjelltjønna	Brukt til 1830
1447a). Litlvollen	Ø for Brenthaugvollen	Nedl. ca. 1880
1448 Gamle Stordalsveien	Midt-bygda-Stordalen	Egen merking

SERFRAK-registreringer:

1454(101, 001). Fjøs	Bjørneggen Nordre	Bygd 1802
1455(101, 002). Stabbur	Kluksdal Mellem	Bygd ca. 1890
1456(101, 004). Sommerhus	"	"
1457(101, 005). Stall	Boset	Bygd 1869
1458(101, 006). Stabbur	"	Bygd ca. 1869
1459(101, 007). Våningshus	"	"
1460(101, 008). Stabbur	Rotvold	Bygd 1866
1461(101, 009). Våningshus	Gilså	Bygd ca. 1771
1462(101, 010). Fjøs	"	Bygd 1800-1900
1463(101, 011). Stabbur	"	"
1464(101, 012). Stall, vedskjul	Gilset	Bygd ca. 1875
1465(101, 013). Sommerstue	Stokke	Bygd ca. 1850
1466(101, 014). Våningshus	"	"
1467(101, 015). Stabbur	"	"